

Handreiking gegevensdeling

Vroeg signaleren *Cliënt centraal* Integraal Talenten inzetten
Meedoen Compenseren **Eigen Kracht** Regie Creatief Eigen
Verantwoordelijkheid Minder Bureaucratie *Preventie* Vangnet en springplank
Maatwerk Samenwerken *Eén contactpersoon* Niemand is ongezien
Eenvoudig doen wat eenvoudig kan Voor wat hoort wat

Versie 1.0. definitief
11 april 2017 vastgesteld door college B&W
Bouwteam verzelfstandiging GBT

Inhoudsopgave

Inleiding

Achtergrondinformatie
Standpunt college

p. 3 e.v.

Handreiking

Stroomschema
Triagekader

p. 7 e.v.

p. 7
p. 8 t/m 12.

Bijlagen

Enkele uitwerkingen in de praktijk
De omgekeerde toets

p. 13 e.v.

p. 13.
p. 15.

Inleiding

Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Ooststellingwerf stellen het welzijn en de zelfredzaamheid van de burger voorop. De verkenning van de hulpvraag kan alleen optimaal plaatsvinden in een setting gebaseerd op vertrouwen. In de nieuwe situatie waarin de gemeente uitvoering geeft aan de drie-decentralisatie, en daarmee uitvoering aan gemeentelijke zorgtaken, is er behoefte ontstaan om duidelijker te zijn over de rangorde van belangen. Met het credo “de burger voorop” is nodig om richtlijnen te geven voor het verwerken en daaronder het delen van informatie tussen professionals. De gemeente heeft de uitvoering van haar zorgtaken aan het Gebiedsteam opgedragen. Deze handreiking heeft tot doel helderheid aan professionals te geven over het standpunt van het college en het toepassen van “het belang van de burger voorop” in de praktijk.

De vertrouwensrelatie met de burger en de daaruit voortvloeiende geheimhoudingsplicht inzake persoonlijke en vertrouwelijke gegevens van de cliënt wordt afgeleid uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens, de Grondwet en meer specifieke wetgeving voor bepaalde medische beroepsgroepen zoals boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, afdeling 5; de overeenkomst inzake geneeskundige behandeling. In de beroepscode voor de jeugdzorgwerker wordt ook de vertrouwensrelatie benadrukt. Dit betreft een *lex specialis*. Deze vertrouwensrelatie is het uitgangspunt van het professioneel handelen van de gebiedsteammedewerkers en is noodzakelijk om op de gewenste manier in gesprek te zijn met onze inwoners.

Deze handreiking biedt de professional die werkzaam is binnen het Gebiedsteam een kader om maatwerk te leveren aan onze inwoners.

Een ander kader waar professionals werkzaam in het Gebiedsteam ook aan gehouden zijn, zijn de normen van de algemene wet bestuursrecht en de normen van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dit zijn o.a.:

- Het zorgvuldigheidsbeginsel;
- Het vertrouwensbeginsel;
- Het motiveringsbeginsel.

Deze handreiking biedt medewerkers van het Gebiedsteam nadere toelichting op de regels met betrekking tot het omgaan met de gegevensverwerking (waaronder de gegevensdeling) en hoe deze toe te passen in het dagelijks werk.

Integraal samenwerken

De juridische uitwerking voor gegevensuitwisseling in de materiewetgeving is gericht op de specifieke sectoren en doelgroepen van Participatie, Jeugd en Wmo. Deze is niet gericht op boven sectoraal gebruik. Er is dus geen overkoepelende wetgeving die ziet op de mogelijkheid tot gegevensdeling binnen integrale samenwerking in het sociaal domein. Uit de wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) volgt dat persoonsgegevens alleen gebruikt mogen worden voor doeleinden die verenigbaar zijn met het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld (eis van verenigbaar gebruik).¹ Dit betekent dat informatie die bijvoorbeeld in het kader van de aanvraag

---

¹ KING, ‘Startnotitie gegevensuitwisseling & privacybescherming 1-gezin, 1-plan, 1-regisseur’, deeladvies als onderdeel eindadvies Verkenning Informatievoorziening Sociaal domein, publicatie: 29 juli 2016. In afwachting van het eindadvies.

van een Wmo-voorziening is opgevraagd, in beginsel niet voor een ander doel dan die Wmo voorziening mag worden gebruikt.

Wet

De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp)² geeft aan wanneer gegevensuitwisseling mogelijk is:

- Als de betrokkene zelf expliciet toestemming heeft gegeven; of
- Als de wet (Jeugdwet, Wmo, Participatiewet e.d.) dit toestaat; of
- Als de veiligheid van de inwoner of zijn/haar omgeving in het geding is.

Schema grondwaarden

Wet	Participatiewet	Wmo 2015	Wgs	Jeugdwet
Basis	Bestaansminimum	Meedoen aan maatschappelijk leven	Ondersteuning bij financieel beheer	Veilig opgroeien
Complementair	Overheid vult aan op middelen die zelf verworven kunnen worden	Van burgers wordt verwacht dat zij zoveel mogelijk oplossen en organiseren	Burgers moeten in eerste plaats zelf hun financiën regelen	Jeugdigen en hun ouders zijn zelf in eerste plaats verantwoordelijk voor veilig opgroeien
Bevorderen zelfredzaamheid	Bij voorkeur door betaald werk, anders door vrijwilligerswerk of tegenprestatie	Zolang mogelijk in eigen leefomgeving	Regie over eigen financiën	Regie over het eigen leven

² Per 28 mei 2018 wordt deze wet vervangen door een Europese algemene Privacy verordening.

Dát en wát informatie

Om de uitwisseling van gegevens tussen verschillende professionals te verduidelijken kan het nodig zijn om onderscheid te maken tussen dát en wát informatie. Informatie over het proces (dát- info) verschilt van informatie over de inhoud van een probleem (wát-info). Indien er geen toestemming is maar het is wel noodzakelijk om gegevens te delen, dan kan dát-informatie gedeeld worden. Dát-informatie wordt ook wel buitenkant-informatie genoemd. Dit betreft informatie over het feit dat iemand bekend is bij een instantie en wanneer de relatie is begonnen. Let op! Dit betreft geen inhoudelijke informatie. Een voorbeeld.

Zo mag een GGD geen diagnose (bijvoorbeeld dat iemand schizofrenie heeft) verstrekken aan een woningcorporatie, maar kan het wel noodzakelijk zijn om voor het bestrijden of voorkomen van overlast informatie als ‘onvoorspelbaar impulsief agressief gedrag’ te delen met de woningcorporatie. Ook kan het bijvoorbeeld nodig zijn de woningcorporatie te laten weten dat de betrokkene onder behandeling is en dat de verwachting is dat de geconstateerde problemen zullen afnemen.³

Wát-informatie betreft echt inhoudelijke informatie zoals een diagnose. Deze informatie wordt niet gedeeld tenzij de wet dit toestaat (zeer uitzonderlijk). Overigens is het in de meeste gevallen ook niet nodig om inhoudelijke informatie te delen.

Geheimhoudingsplicht

Beroepskrachten die individuele cliënten zorg en ondersteuning bieden hebben een beroepsgeheim. Dit geldt voor alle maatschappelijk werkers, maar bijvoorbeeld ook voor psychologen, pedagogen en onderwijskundigen. Het gaat hier zowel om een recht van de betrokkene als een plicht voor de beroepskracht. Sommige beroepsgroepen kennen een ‘eigen’ juridisch kader waarin hun beroepsgeheim is vastgelegd, zoals artsen, verpleegkundigen en ondersteuningsverleners in de geestelijke gezondheidszorg (ggz). Dit beroepsgeheim betekent dat er in de regel geen gegevens over de cliënt mogen worden gedeeld met anderen. Elk individu moet er namelijk op kunnen vertrouwen dat er niet zomaar (intieme) gegevens over hem of haar worden gedeeld. Bovendien is het maatschappelijk van belang dat iedereen gelijk wordt behandeld.

Wanneer een beroepskracht van mening is dat er sprake is van een bijzonder geval waarvoor een bepaalde verstrekking van gegevens toch nodig is, dient er een zorgvuldige afweging gemaakt te worden. In principe dient hij of zij gericht toestemming te vragen aan de betrokkene.

Alleen in **uitzonderlijke gevallen**, wanneer alles in het werk is gesteld om eerst toestemming van de patiënt te verkrijgen, de hulpverlener in gewetensnood verkeert door het handhaven van de geheimhouding, er geen andere weg is dan via doorbreking van het geheim het probleem op te lossen, er ernstige schade optreedt als de geheimhouding niet doorbroken wordt, mogen gegevens worden gedeeld.

De rechtelijke macht hecht een groot belang aan het beroepsgeheim van beroepskrachten. Uit jurisprudentie volgt dat wanneer op de verantwoordelijke die de gegevens verstrekt een wettelijke geheimhoudingsplicht rust, er sprake moet zijn van

---

³ College bescherming persoonsgegevens, ‘Informatie delen in samenwerkingsverbanden’.

een uitdrukkelijke en duidelijke wettelijke verplichting tot verstrekking van informatie. Een voorbeeld hiervan is art. 5.2.2 Wmo 2015.

Het is niet toelaatbaar dat een verplichting tot gegevensverstrekking uitsluitend wordt afgeleid uit de totstandkomingsgeschiedenis van of de samenhang tussen wettelijke bepalingen. Ook kan deze verplichting niet worden verondersteld omwille van de effectiviteit van een wettelijke regeling.⁴ Hieruit volgt dat de wens van het college om integraal samen te werken op het gebied van Participatie, Wmo en Jeugd het beroepsgeheim onder geen beding opzij zet.

Afweging belangen

Het college is zich bewust van deze beroepskaders die conflicterend kunnen voelen met de wettelijke kaders. De oproep is om hier binnen het gebiedsteam rekening mee te houden en respect te hebben voor elkaars juridische kaders. In situaties waarin persoonsgegevens niet kunnen worden uitgewisseld, bv. i.v.m. de geheimhoudingsplicht, wordt wel gezocht naar manieren waarop wél een bijdrage geleverd kan worden aan de oplossing voor de probleemsituatie.⁵ Indachtig de opdracht dienend aan de burger te zijn en rechtmatig te blijven handelen.

Het college neemt het volgende standpunt in: het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de inwoner en de zwijgplicht van een beroepskracht voortvloeiend uit het beroepsgeheim weegt zwaarder dan de wens van de gemeentelijke uitvoerder om alle persoonsgegevens verstrekt te krijgen. Dit is anders indien er sprake is van een uitdrukkelijke en duidelijke wettelijke verplichting tot het verstrekken van informatie. Of als de hulpverlener besluit dat het doorbreken van geheimhouding noodzakelijk is. Dit betekent ook dat het keukentafelgesprek als vertrouwelijk wordt beschouwd. Immers, het betreft een juridische omgeving. Met gegevens die tijdens dit gesprek naar voren komen moet zorgvuldig worden omgegaan en deze kunnen niet voor handhavende taken worden gebruikt.⁶ Dit neemt niet weg dat het college van haar medewerkers verwacht dat, indien zij misstanden of fraude constateren bij burger thuis, zij dit bespreken met de desbetreffende persoon. Het college acht het onwenselijk dat een dergelijke misstand in stand wordt gehouden.

In een dergelijk geval weegt de gebiedsteammedewerker in samenspraak met de inkomensconsulent het effect van de maatregel af. De identiteit van de burger blijft anoniem. Deze afweging kan aan de hand van de omgekeerde toets van Stimulansz worden gemaakt. Vervolgens wordt met de inwoner gecommuniceerd wat de gebiedsteammedewerker heeft vastgesteld, hoe deze dit kan oplossen en wat de consequenties kunnen zijn als de burger besluit de misstand te laten voortbestaan.

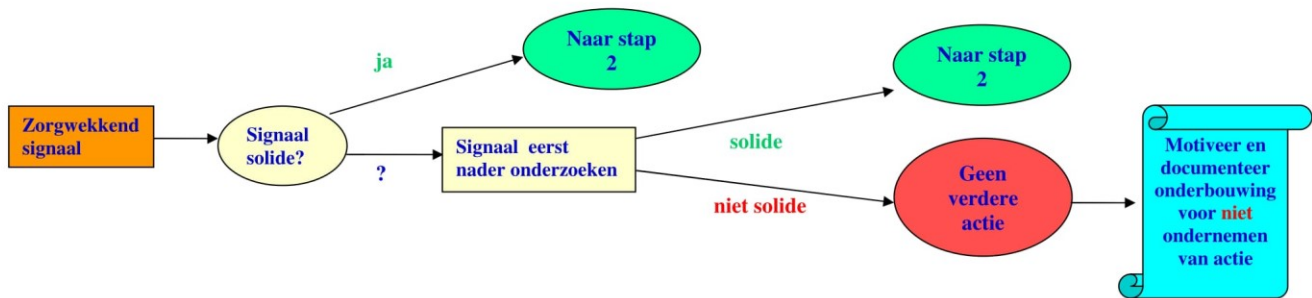
---

⁴ ABRvS, 3 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:253.

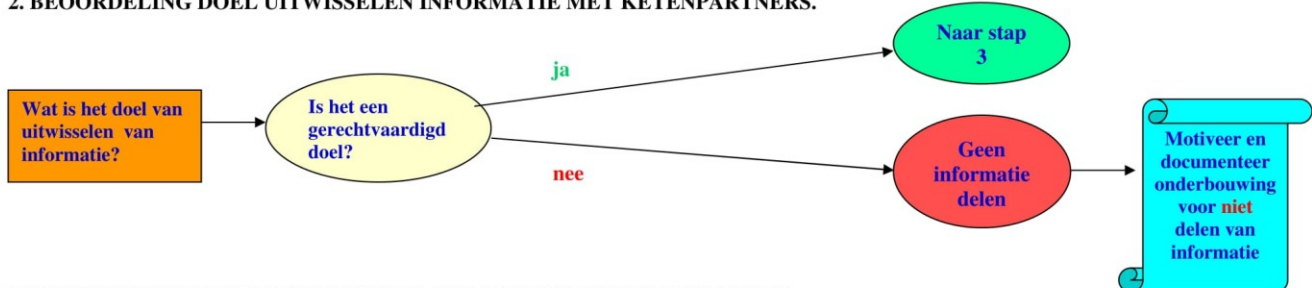
⁵ Manifest, 'In goed vertrouwen', 'De privacy van de jeugd gewaarborgd'.

⁶ Privacy Impact assessment, In verband met gegevensverwerking bij de uitvoering van de Jeugdwet door gemeenten, privacy Care, 26 oktober 2014 paragraaf 6.5.

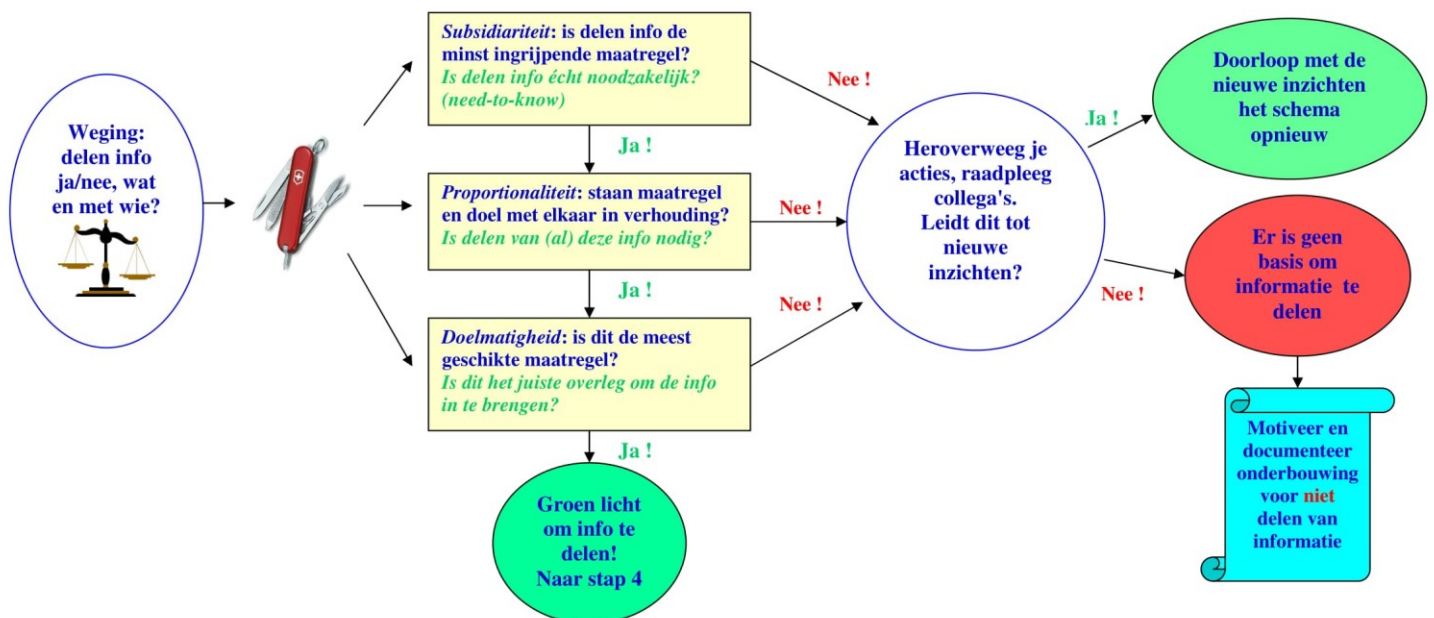
1. EEN ZORGSIGNAAL KOMT BINNEN, WAT DOE JE HIERMEE?

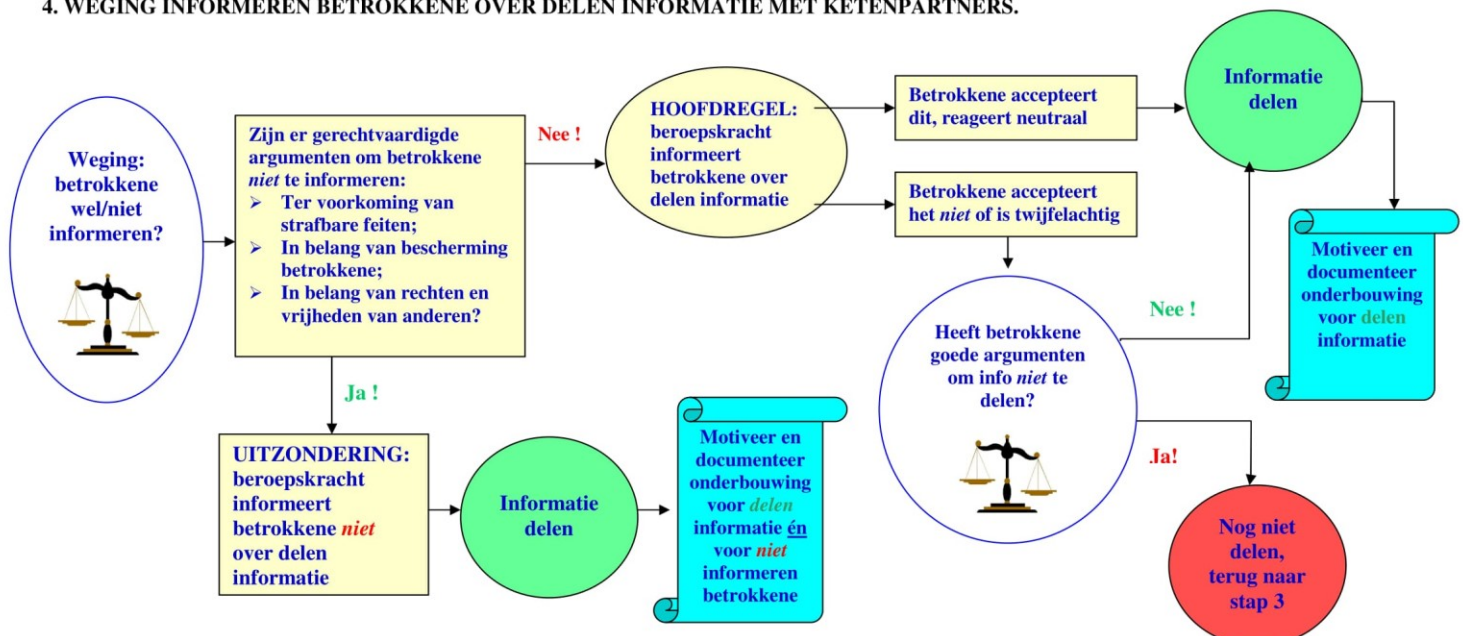
2. BEOORDELING DOEL UITWISSELEN INFORMATIE MET KETENPARTNERS.

3. WEGING UITWISSELEN INFORMATIE, TOEPASSING ZWITSERS ZAKMES.

4. WEGING INFORMEREN BETROKKENE OVER DELEN INFORMATIE MET KETENPARTNERS.

Afwegingskader

Om de privacy van burgers te waarborgen is het belangrijk om per hulpvraag een afweging te maken over de verwerking van persoonsgegevens en dit vast te leggen in een zogenaamd triagebesluit. Elk moment dat er een afweging wordt gemaakt over het verhelderen, routeren of escaleren van vragen en casussen kunt u zien als een triagemoment. Men bepaalt tijdens zo'n moment eigenlijk de route van een vraag of casus en welke mate van gegevensverwerking (waaronder delen van gegevens) daarbij nodig is. De uitkomst van zo'n afweging is het triagebesluit en deze wordt vastgelegd in het regiesysteem.

Grofweg drie belangrijke momenten:

1. **Vraagverheldering**. Voor de eerste vraagverheldering is vaak slechts beperkte verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk.

Telefonisch contact

In het eerste contact met de burger gaat het vaak om het in kaart brengen van de hulpvraag van de burger en om tijdens een keukentafelgesprek samen te bekijken welke ondersteuning de burger daarbij nodig heeft. Indien de burger met een enkelvoudige vraag komt die meteen beantwoord kan worden, is het vaak niet nodig om (veel) persoonsgegevens te verwerken.

Keukentafelgesprek

Uit het keukentafel gesprek blijkt wat de hulpvraag is en welke ondersteuning/oplossing nodig is. Deze afspraken worden vastgelegd in een maatwerkplan. Bovendien wordt duidelijk of ook het inkomen en werk een belangrijke factor zijn in de aanwezige problematiek (meervoudige en/of complexe hulpvraag).

Er worden dan persoonsgegevens vastgelegd. Het is van belang dit te bespreken met de inwoner.

Besprek met de inwoner (en overhandiging / toezending algemene folder "Welkom in het GBT"):

- Dat er persoonsgegevens worden vastgelegd en t.z.t. vernietigd.
- Om welk type gegevens het gaat en met welk doel dit gebeurt
- Dat de burger rechten heeft (inzage, wijziging, afscherming, verwijdering etc.) en tot wie hij zich daarvoor kan wenden. Het gebiedsteam beschikt over een folder waarin ook de rechten van de burger beschreven worden.

Praktijk; recht op inzage. Wie heeft recht op inzage dossier i.g.v. gescheiden gezinnen

Algemeen. Een met gezag belaste ouder heeft, in beginsel, recht op alle informatie over de hulp/ondersteuning die zijn kind krijgt of heeft gekregen tot dat het kind de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt.⁷ Het kind mag hierover meebeslissen wanneer het 12 jaar of ouder is.

Het (gedeeltelijk) verstrekken van informatie kan achterwege blijven indien:

- De informatieverstrekking kennelijk strijdig is met de belangen van het kind;

Gezamenlijk gezag, na scheiding, is de hoofdregel. Bij twijfel is het raadzaam om na te gaan wie het gezag heeft over het/de kind(eren). Dit kan bij het Centraal Gezagsregister bij elke

---

⁷ Boek 7 afd. 'Overeenkomst inzake geneeskundige behandeling', en uit art. 37 lid 3 Wbp volgt dat ouders hun kind wettelijk vertegenwoordigen tot dat het kind de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt.

rechtbank in Nederland. Dit register is openbaar, iedereen kan, kosteloos, een uittreksel uit het Gezagsregister aanvragen. De ouder zonder gezag heeft geen inzagerecht, maar wel recht op enige informatie. Met die informatie moet de niet-gezagdragende ouder zich, onafhankelijk van de gezagdragende ouder, een beeld kunnen vormen van de verzorging en opvoeding van het kind.

Inzage vader in mailwisseling tussen jeugdhulpverlener en moeder?

Bij het uitvoeren van de plicht tot informatieverstrekking laat de jeugdhulpverlener zich leiden door wat deze vader redelijkerwijs dient te weten ten aanzien van:

- De aard en het doel van de jeugdhulp die hij noodzakelijk acht en van de uit te voeren verrichtingen;
- De te verwachten gevolgen en risico's daarvan voor de jeugdige of ouder;
- Andere methoden van jeugdhulp die in aanmerking komen, en
- De staat van- en de vooruitzichten met betrekking tot de geconstateerde opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen in relatie tot de te verlenen jeugdhulp.

De vraag of vader recht heeft op inzage in alle email is afhankelijk van de aard van deze emails. Voor zover de mailwisseling betrekking heeft op de jeugdige of relevant is voor de hulp aan de jeugdige, heeft de vader recht op inzage.

Ouder wil inzage in dossier van 14 jarige. Kan dit zomaar?

Indien de ouder met het gezag is belast is heeft deze als “wettelijk vertegenwoordiger” van zijn/haar kind volgens de jeugdwet inzage in het dossier dat i.v.m. de hulp aan het kind is aangelegd. Dit recht op inzage geldt voor de gezagsouder tot het 16^e levensjaar van het kind. De jeugdhulpverlener vraagt voor deze inzage geen toestemming aan de jongere. Wel kan hij de jongere informeren over het verzoek tot inzage.

Nb. In uitzonderlijke gevallen kan de jeugdhulpverlener beslissen om (bepaalde gegevens in) het dossier niet het inzage te geven aan een gezagsouder. Dit is alleen mogelijk als de hulpverlener meent dat het kennis nemen van deze gegevens door de ouder(s) in strijd is met zwaarwegende belangen van de jongere. Bv. angst voor eerwraak.

Jeugdbeschermer

De kinderrechter kan besluiten tot een ondertoezichtstelling (OTS) indien de ontwikkeling van een kind door problemen in een gezin in gevaar kan komen. Vervolgens wordt er, in het kader van een OTS, een jeugdbeschermer aangewezen. Deze jeugdbeschermer is, anders dan de ouder(s) of voogd van een kind, niet met gezag belast. Dat betekent dat een jeugdbeschermer geen recht op toegang heeft tot het dossier van het kind.

Op basis van de Jeugdwet heeft de jeugdbeschermer wel een eigenstandig recht op informatie, ook ten opzichte van behandelaars. Het gevolg is dat artsen, en elke andere derde met een beroepsgeheim, desgevraagd en zonder toestemming van het kind en zijn gezagdragende ouders een jeugdbeschermer informatie moeten verstrekken (spreekplicht). Dit geldt alleen als de informatieverstrekking noodzakelijk is voor de uitvoering van de OTS. Dit is het geval als de informatie bijdraagt aan het voorkomen van een bedreiging in de ontwikkeling van het kind.

2. **Regie.** Een hulpvraag kan niet meer eenvoudig worden afgehandeld, er is echt sprake van een meervoudige en/of complexe vraag. Inzet van een andere professionele hulp is noodzakelijk. Casusregie op de samenwerking is wenselijk.

Als blijkt dat er sprake is van een meervoudige en/of complexe vraag zijn er meestal meerdere partijen/collega's in gezamenlijkheid betrokken of is inzet van verschillende partners nodig. In dat geval is casusregie op de samenwerking nodig. Voor het opstellen en uitvoeren van het maatwerkplan kan het noodzakelijk zijn om gegevens op te vragen of te delen met ketenpartners⁸ in het sociaal domein⁹.

Er is sprake van meervoudige problematiek¹⁰ in onderstaande gevallen:

- Een hulpvraag bij meerdere gezinsleden tegelijkertijd;
- Een hulpvraag op verschillende leefgebieden (wonen, financiën, gezondheid, etc).

Omgaan met gegevens van de cliënt die al bekend zijn bij de diverse instellingen

Wanneer een burger zichzelf aanmeldt bij het gebiedsteam met een hulpvraag, of via een doorverwijzing, bekijk dan met de burger of het nodig is om kennis te nemen van eerdere contacten die de burger heeft gehad met andere collega's in het sociaal domein. En leg in het maatwerkplan vast dat u toestemming heeft deze informatie op te vragen.

Het delen van gegevens met externe instellingen of professionals

Het is mogelijk dat er situaties ontstaan waarin (vanuit het gebiedsteam) extern overleg noodzakelijk wordt geacht, bijvoorbeeld met een school of met de huisarts. Dit mag niet zomaar. Bespreek ook dit altijd met de burger en leg de afspraken vast.

Doorloop de volgende stappen:

- Leg uit waarom je wilt overleggen, met wie, en waarom.
- Vraag om een reactie en ga in gesprek.
- Indien gegevens worden uitgewisseld door of met beroepskrachten die een beroepsgeheim hebben, vraag de burger dan expliciet om toestemming. Het betreft hierbij een éénmalige toestemming, geen toestemming om structureel gegevens uit te wisselen.
- Leg vast in het maatwerkplan welke gegevens worden gedeeld.¹¹
- Spreek af door wie en wanneer de burger wordt geïnformeerd over het vervolg.

---

⁸ Met ketenpartners wordt bedoeld alle instanties die betrokken (moeten) zijn bij de hulpvra(a)g(en).

⁹ Dit betreft alle gebieden die van invloed zijn op het leven van de burger: werk, financiën, gezondheid, zorg, wonen, relaties, kinderen en opvoeding etc.

¹⁰ In de optiek van gemeente Ooststellingwerf.

¹¹ I.g.v. regie is niet altijd een maatwerkplan aanwezig. Werk dan met toestemmingsformulier waarbij toestemming berust op een vrije, specifieke en op informatie berustende wilsuiting conform de regels uit de Wbp.

3. **Escalatie.** Tijdens het moment van escalatie. Is opschaling noodzakelijk?

Een deel van de hulpvragen of casus zijn te typeren als complexe multiprobleem-casus. Het kan zijn dat een dergelijke casus wordt opgeschaald of overgedragen naar een van de escalatiepartners (sociaal team). *Bespreek het opschalen van een casus altijd eerst met het ondersteuningsteam/senior medewerker en leg de argumenten voor het opschalen goed vast in C-sam.* Bij opschaling is het noodzakelijk om procesregie te voeren tussen de verschillende ketenpartners. Casusregie en procesregie liggen niet vanzelfsprekend in dezelfde hand. Hier wordt per casus vastgelegd wie welke regie heeft en welke contacten onderhoudt. Procesregie zal veelal bij het ondersteuningsteam liggen.

Opschaling is nodig in het geval van:

- Sterk zorgmijndend gedrag;
- Stagnatie van de samenwerking tussen partijen;
- Onvoldoende effect van de interventie, waarbij de situatie dreigt te escaleren;
- Zeer complexe problematiek (diverse aspecten);
- Gevaar voor de veiligheid van het (gezins)systeem of de sociale leefomgeving;
- Crisis/spoedeisendheid.

Informeer vervolgens de burger welke persoonsgegevens met wie worden gedeeld en waarom. Mocht het in bepaalde gevallen noodzakelijk zijn om gegevens te delen zonder dat de burger hiervan op de hoogte is, bijvoorbeeld als het gaat om een crisis of onveilige situatie, informeer de burger dan zo snel mogelijk naderhand. Het stroomschema 'Zwitsers zakmes' kan o.a. voor deze afweging worden gebruikt. Leg deze stap vast in C-sam.

Wat te doen wanneer de burger het niet eens is met de verwerking van persoonsgegevens?

1. Overleg altijd met het ondersteuningsteam/senior medewerker en indien nodig je leidinggevende.
2. Wanneer het oordeel is dat de situatie dusdanig ernstig is dat er toch stappen moeten worden gezet en gegevens moeten worden gedeeld, stel dan altijd de volgende vragen:
  - Bevindt de burger zich in een zeer ernstige situatie?
  - Heeft hij dringend ondersteuning of een andere interventie nodig?
3. Leg altijd vast in het dossier wanneer persoonsgegevens tegen de wil van de burger worden gedeeld met derden en de reden daarvan.

Wanneer is expliciete toestemming wél vereist? Toestemming is in specifieke gevallen nodig om geheimhoudingsverplichtingen te doorbreken. Ook in die gevallen dient de gegevensverwerking noodzakelijk te zijn voor de goede taakuitvoering.

Ga als volgt te werk:

- Maak aan de burger duidelijk met welk doel de het gebiedsteam gegevens wil verwerken. Het gaat hierbij meestal om het opvragen of delen van gegevens door een beroepskracht met een beroepsgeheim met andere beroepskrachten of instanties.

- Vraag expliciet om toestemming en wijs de burger op zijn of haar rechten. Deze vraag om toestemming moet specifiek zijn en gemotiveerd. Indien de burger akkoord gaat, leg dit vast in het maatwerkplan.

Persoonlijk afwegingskader uitwisseling persoonlijke gegevens (Triagemoment).

Komen tot een aanpak

In samenspraak met de burger kom ik tot een passende aanpak (maatwerkplan) voor de geconstateerde zorgen of problemen. Ik neem in deze aanpak mee met wie ik wil samenwerken en welke gegevens ik daarvoor wens te verwerken en uit te wisselen. Dit bespreek ik met de burger(s). Mochten de burger(s) niet instemmen met mijn aanpak, dan stel ik hen in de gelegenheid bezwaren te uiten.

Afweging gegevensverwerking

De gewenste gegevensverwerking en uitwisseling weeg ik af tegen de noodzaak van de hulp, zorg of bijsturing die ik wil verlenen. In dit oordeel betrek ik met wie ik welke informatie deel en op welk moment. Dan stel ik vast of mijn aanpak zuiver gericht is op de beoogde doelstellingen.

Daarbij stel ik mijzelf de volgende vragen:

Noodzaak: welke gegevens zijn noodzakelijk (dat is iets anders dan mogelijk en wenselijk) gegeven het gestelde doel?

Subsidiariteit: is het delen of opvragen van informatie de minst ingrijpende maatregel? Kan het op een minder ingrijpende manier?

Proportionaliteit: staan het delen of opvragen van de informatie en het doel met elkaar in verhouding? Kan het ook met minder informatie?

Kan en mag het: Zijn er beperkingen vanuit de doelbinding waarvoor ik alleen met toestemming of als er sprake is van vitaal belang de informatie kan uitwisselen, zijn er specifieke privacyregels die gelden voor de betrokken partijen? Bv. beroepsgeheim.

Informeren

Overweging: is het in het belang van de burger om deze op de hoogte te stellen van de afweging die is gemaakt vóórdat ik overga tot het uitwisselen van gegevens, of is het in het belang van de burger om dat op een later tijdstip te doen?

In beide gevallen worden de burgers (uiteindelijk) op de hoogte gesteld van de gemaakte afweging en wordt duidelijk gemaakt hoe de evt. geuite bezwaren zijn afgewogen tegen de zorg, hulp of bijsturing die je zou willen verlenen.

Documenteren

Duidelijk het besluit documenteren.

Bijlagen.

Enkele uitwerkingen in de praktijk

Het is belangrijk om te beseffen dat elke professional vanuit zijn/haar eigen expertise de burger probeert te helpen. Daarnaast is het goed om je te realiseren dat bijvoorbeeld de verschillende wetgeving synchroon aan elkaar kunnen lopen. Een voorbeeld.

Casus 1

Thomas

Thomas, nu 17 jaar, is sinds zijn 16^e bekend bij het gebiedsteam met gedragsproblemen. Thomas heeft een zware vorm van PDD-NOS. Thomas was op school niet te handhaven, hij heeft moeite met het uiten van zijn emoties en hij raakt bij verandering soms volledig in paniek. Thomas heeft indicatie voor dagbesteding voor twee dagdelen per week. Meer dan twee dagdelen kan Thomas niet aan.

Als Thomas 18 wordt vraagt hij bijstand aan op grond van de Participatiewet. Vanuit de Participatiewet is de gemeente verplicht om een cliënt beneden de 27 terug naar school te sturen of, indien scholing niet mogelijk is, ondersteuning te bieden in de vorm van een werk/leertraject.

Afstemming over een aanpak die het belang van Thomas vooropstelt is noodzakelijk. Hoe werkt dat in de praktijk o.b.v. de handreiking?

Afweging gegevensdeling

Heeft de cliënt toestemming gegeven tot het uitwisselen van informatie? Thomas heeft zijn contactpersoon van team gbt intern (participatie) toestemming gegeven om contact op te nemen met zijn contactpersoon gbt extern (Jeugd) om te overleggen wat de mogelijkheden zijn voor Thomas. Evt. scholing, werk/leertraject etc. Op deze manier wordt de ondersteuning goed afgestemd.

Wat is het doel van het uitwisselen van informatie?

Vanuit Participatie; onderzoeken of Thomas terug naar school kan. Een wettelijke verplichting.

Noodzaak: welke gegevens zijn noodzakelijk (dat is iets anders dan mogelijk en wenselijk) gegeven het gestelde doel?

Voor team Participatie is het noodzakelijk om te weten of Thomas terug naar school kan, of een werken/leren traject kan doen.

Heeft Thomas (gedrags)problemen die het volgen van een studie bemoeilijkt? → een diagnose is niet noodzakelijk.

Is er sprake van één of meer beperkingen waarmee rekening moet worden gehouden ingeval van een werken/leren traject? Wat kan hij wel en wat kan hij niet?

Subsidiariteit: is het delen of opvragen van informatie de minst ingrijpende maatregel? Kan het op een minder ingrijpende manier?

Door de collega professional jeugd te vragen naar hun inschatting van Thomas zijn mogelijkheden op het gebied van scholing of werk wordt op de minst ingrijpende manier de noodzakelijke informatie verkregen. Thomas zelf is niet in staat om volledige en goed onderbouwde informatie te geven.

Proportionaliteit: staan het delen of opvragen van de informatie en het doel met elkaar in verhouding? Kan het ook met minder informatie?

Het belang van Thomas om goed te worden begeleid en dat er gedegen onderzoek gedaan wordt naar de mogelijkheden van Thomas om te voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de wet, weegt in deze context zwaarder dan de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer die wordt gepleegd. De afweging kan niet met minder informatie worden gemaakt.

Casus 2.

Wmo en participatie kunnen elkaar ook opvolgen. Een voorbeeld.

Roos

Roos, 20 jaar, heeft een verstandelijke beperking. Vanuit de Wmo heeft zij een begeleidingstraject doorlopen waarna zij nu in aanmerking komt voor een geschikte werkplek. Roos heeft een goed werkritme ontwikkeld en weet nu om te gaan met haar beperking. Het vinden/regelen van een passende werkplek kost tijd. Nu het begeleidingstraject is doorlopen en afgerond zit Roos thuis in afwachting van een passende werkplek.

Noodzaak: welke gegevens zijn noodzakelijk (dat is iets anders dan mogelijk en wenselijk) gegeven het gestelde doel?

Informatie omtrent de verstandelijke beperking. Wat kan Roos wel? Waar moet rekening mee gehouden worden? De werkplek moet passend zijn bij Roos haar mogelijkheden.

Wanneer loopt het traject af en is opvolging nodig?

Subsidiariteit: is het delen of opvragen van informatie de minst ingrijpende maatregel? Kan het op een minder ingrijpende manier?

Roos kan zelf (waarschijnlijk) niet volledig verwoorden waarmee rekening gehouden moet worden. Eventueel kunnen de ouders van Roos bij het gesprek betrokken worden. Maar om een goede overdracht te bewerkstelligen zijn ook de bevindingen van de begeleiding van Roos noodzakelijk.

De meest ideale situatie is wanneer Roos en/of haar ouders toestemming geven om informatie te delen met team participatie, en dat zij (Roos en/of ouders) ook bij het 'overdrachtsgesprek' betrokken worden.

Proportionaliteit: staan het delen of opvragen van de informatie en het doel met elkaar in verhouding? Kan het ook met minder informatie?

Roos heeft een zwaarwegend belang bij een goede overdracht van de Wmo naar de Participatiewet. De toeleiding naar (meer) zelfredzaamheid waarbij rekening wordt gehouden met Roos haar beperking weegt zwaarder dan het recht op privacy.

De omgekeerde toets

Het effect: De eerste vraag die u zich stelt, is welk effect wil ik bereiken met de burger?

Denk met de betrokkene mee over wat hij wil bereiken en leg de afspraken die u gezamenlijk maakt vast, bijvoorbeeld in een plan van aanpak.

De grondwaarde: De tweede vraag die u zich stelt is of het beoogde effect valt onder de grondwaarde van de wet. Met 'grondwaarde' wordt bedoeld de reden dat de wet is geschreven. De artikelen uit die wet zijn de instrumenten waarmee dat doel bereikt kan worden in plaats van een doel op zichzelf!

Is het besluit ethisch te verantwoorden: De gemaakte afspraken leiden tot een formeel besluit. Bij deze stap wordt de vraag gesteld wat het effect is van het voorgenomen besluit:

- Uitwerking op persoon, gezin en omgeving (wat betekent het gewenste effect voor hen?)
- Mogelijkheden en vaardigheden (wat kan betrokkene?)
- Zuiver in bedoeling (spelen onze eigen normen en waarden een rol?)

Randvoorwaarden: Bij de laatste stap wordt een formeel besluit genomen op basis van de gemaakte afspraken. Daarvoor is een set instrumenten beschikbaar (lees: wetsartikelen), met:

- 'knoppen' die toegang bieden tot een bepaalde ondersteuning of de toegang juist afsluiten;
- 'knoppen' waaraan gedraaid kan worden om meer of minder ondersteuning te bieden en de afspraken die gemeente en inwoner maken vast te stellen;
- een paar basisprincipes die in beton gegoten zijn. Daar is geen afwijking mogelijk.

Grondwaarden wet

Wet	Participatiewet	Wmo 2015	Wgs	Jeugdwet
Basis	Bestaansminimum	Meedoen aan maatschappelijk leven	Ondersteuning bij financieel beheer	Veilig opgroeien
Complementair	Overheid vult aan op middelen die zelf verworven kunnen worden	Van burgers wordt verwacht dat zij zoveel mogelijk oplossen en organiseren	Burgers moeten in eerste plaats zelf hun financiën regelen	Jeugdigen en hun ouders zijn zelf in eerste plaats verantwoordelijk voor veilig opgroeien
Bevorderen zelfredzaamheid	Bij voorkeur door betaald werk, anders door vrijwilligerswerk of tegenprestatie	Zolang mogelijk in eigen leefomgeving	Regie over eigen financiën	Regie over het eigen leven